

Fra Petar RUNJE

Povijest franjevaca konventualaca u Krku (II. dio)

Iz rukopisne ostavštine mr. sc. fra Petra Runje (1938. – 2014.)
Dopunio: fra Ljudevit Anton Maračić, OFM Conv., Zagreb – Cres
Za tisak priredio i uredio: Tomislav Galović, Zagreb – Malinska

UDK 27-789.32(497.5Krk)(093)

Izvorni znanstveni članak

DOI: <https://doi.org/10.58173/kz.77.1>

U ovom svesku Krčkog zbornika objavljujemo drugi dio studije iz rukopisne ostavštine mr. sc. fra Petra Runje (1938. – 2014.), TOR, koji je posljednje godine svoga života proveo u samostanu franjevaca trećoredaca glagoljaša sv. Franje Asiškoga u gradu Krku. Stoga se i dao na pisanje povijesti ovoga važnog franjevačkog samostana. Autor na temelju neobjavljenih arhivskih vreća, objavljenih izvora i literature donosi pregled života i djelovanja ove redovničke zajednice franjevaca konventualaca od njezinih početaka do konca 18. stoljeća, kada samostan preuzimaju franjevci trećoredci glagoljaši. Iznose se različiti podaci iz povijesti ovoga samostanskoga zdanja i njegovih redovnika, položaja samostana u dugom razdoblju srednjovjekovlja i novovjekovlja. Donose se i osnovne informacije o pojedinim istaknutim redovnicima.

Ključne riječi: sv. Franjo Asiški, franjevci konventualci, samostan, grad Krk, otok Krk.

Riječ priređivača i urednika

Tekst koji je pred nama integralna je studija (njezin drugi dio) mr. sc. fra Petra Runje (1938. – 2014.), TOR, iz njegove rukopisne ostavštine koja se sada čuva u samostanu franjevaca trećoredaca glagoljaša sv. Franje Asiškoga u gradu Krku, a u umnoženom obliku i drugdje, posljednjem redovničkom ovozemaljskom prebivalištu fra Petra. Pojedine dijelove ove studije prate i dopune koje je na autorovu molbu učinio fra Ljudevit A. Maračić, OFM Conv. U ovom svesku *Krčkog zbornika* objavljujemo stoga **II. dio: Franjevci u Krku u vrijeme mletačke uprave nad**

otokom Krkom (1480. – 1797.) koji obuhvaća sljedeća poglavlja: 1. *Materijalno stanje samostana u novom vijeku*; 2. *Sv. Mauro – opatija u Dobrinju u posjedu samostana sv. Franje u Krku*; 3. *Otvaranje prozora na gradskim zidinama 1500. godine*; 4. *Redovnice Trećeg reda sv. Franje 1519. godine postaju klarise*; 5. *Franjevci konventualci i glagoljica*; 6. *Franjevci opservanti u samostanu sv. Franje*; 7. *Pastoralni suradnici*; 8. *Radovi u crkvi i samostanu*; 9. *Produživanje samostanske crkve na prijelazu iz srednjega u novi vijek*; 10. *Redovnički pekulij*; 11. *Posinjenje (afilijacija)*; 12. *Redovnici studiraju na poznatim sveučilištima*; 13. *Profesori i stručno osposobljeni redovnici*; 14. *Neki istaknuti redovnici* (biskupi, propovjednici, fra Mateo Ferchia – Frkić, fra Feliks Bartoli, pastoralni radnici, orguljaši i orgulje, fra Bonaventura Rinaldis, fra Zanbatista Ivan Krstitelj de Monte Albodio).

U sljedećim svescima *Krčkog zbornika* objavit ćemo III. dio, kao i pripadajuće dopune (fra Lj. A. Maračića) ove zanimljive i vrijedne studije jednoga od vodećih hrvatskih franjevačkih crkvenih povjesničara na prijelazu iz 20. u 21. stoljeće – franjevca trećoredca glagoljaša Petra Runje.

Tomislav GALOVIĆ

II. DIO: FRANJEVCI U KRKU U VRIJEME MLETAČKE UPRAVE NAD OTOKOM KRKOM (1480. – 1797.)

Krk je, za razliku od drugih područja Hrvatskog primorja, tek 1480. godine došao u sastav, pod upravu Mletačke Republike. Republika je 1409. godine zaposjela najveći dio hrvatskog dijela Jadrana, izuzevši područje Dubrovačke Republike. Venecija je na zauzetom prostoru učvrstila svoju vladavinu. Nije ometala razvoj, ali nije ga ni podržavala. Gradske komune nisu potpuno izgubile svoju samoupravu, a dobile su upravitelje koje su postavljali dužd i njegovo vijeće.

Crkva je imala svoju slobodu, premda je Venecija čvrsto držala patronat nad Crkvom i stavljala svoje ljude na biskupske stolice. Rijetki su bili domaći ljudi u pojedinim biskupskim centrima, ponajvećma bili su Venecijanci – stranci. Prema svećenicima i posebno prema redovnicima Venecija je izdavala i čvrste zakone ne dopuštajući (poput ostalih susjeda) da priori i gvardijani ili opati budu stranci u opatijama i samostanima na njezinu području. Dapače, više je puta izdala i odredbe kojima je u samostanima branila i boravak redovnicima koji nisu rođeni na području Mletačke Republike. Ipak, ne može se reći da je zadirala u područje liturgijskog života, da bi branila npr. staroslavensku službu Božju, vjerske bratovštine, koje je istina kontrolirala, ali nije upadala u interno područje. Mletačka uprava nije se trudila podizati kulturnu razinu glagoljaškog svećenstva, ali nije ga ni ometala.

1. Materijalno stanje samostana u novom vijeku

Kao što smo vidjeli, u srednjem vijeku samostan je materijalno dobro stajao jer je dobivao od vjernika i u novcu i u nekretninama razne posjede. U društvenim promjenama često samo rijetki pojedinci bolje materijalno prolaze. Kao što ćemo vidjeti poslije, u vrijeme prosvjetiteljstva Crkva je bila izložena i većim nepravilnostima i oskudici zbog raznih restrikcija koje su državne vlasti postavljale na Crkvu i redovničke zajednice.

Nakon dolaska otoka Krka pod vlast Venecije (1480.) ta je novost donijela i neko osvjježanje u redovnički život. Venecija na svoj način preu-

zima patronatsku službu nad samostanima. Promjena je nastala u upravnom aparatu. Puk je i dotad imao neka saznanja o mletačkom stavu. Venecija vodi računa kako se postaviti i zadobiti povjerenje, a i što više iskoristiti svoju nadležnost. U krčkoj luci 7. svibnja 1481. nalazi se mletačka trirema, borbena lađa, a Ivan Final pokojnoga Koradina, brijač na triremi Petra Balba supracomita (nadmkeza), daje stotinu libara fra Honofriju, gvardijanu samostana sv. Franje, da upotrijebi za popravak samostana.¹ Preko svojih službenika iz Venecije 8. kolovoza 1484. javlja se da kler i redovnici nisu dužni plaćati desetinu.²

Samostan je imao prihode od raznih pobožnosti, što su redovnici obavljali, kao i od sv. misa i sprovoda, a prihod je bio i od grobova u crkvi. Na javnom trgu 14. siječnja 1484. *super Plathea*, pred svjedocima Ser Ivan Capalbo izjavljuje da se 17. ožujka 1482. obvezao fra Honofriju de Pirano, gvardijanu sv. Franje, isplatiti stotinu libara za grob pokojne majke u crkvi sv. Frane. Budući da nema tog novca, on predaje u vlasništvo jedan vinograd u Puntu samostanu sv. Franje u Krku.³ Kontesa Elisabata, žena Ivana Frankapana, u oporuci 19. kolovoza 1484. ostavlja fratrima konventualcima u samostanu sv. Franje u Krku stotinu zlatnih dukata i neka godišnje izgovaraju jednu sv. misu nakon njezine smrti.⁴ Gospodin Gianfrancesco Bommartini u oporuci 22. kolovoza 1486. godine određuje stotinu zlatnih dukata da se dadne samostanu sv. Franje u Krku za grobnicu u njihovoj crkvi.⁵ Dominika, ranije spomenuta „Pretessa“, kako je položila zavjete u trećem redu sv. Franje, odriče se svoje kuće koju daje samostanu sv. Franje u Krku. Kuća se nalazi u gradu Krku u području pokraj crkve sv. Uršule.⁶

Zanimljiv je ugovor 30. svibnja 1494. godine potpisan između predstavnika samostana i biskupa krčkoga Donata a Turre, u vezi s jednim zemljištem, zvanim „Bruschajto“, koji je već pet godina držao Dominik de Balistra i plaćao je pet zlatnih dukata godišnje najamnine samostanu. Ugovor je s Dominikom gvardijan fra Honofrije u Krku bio

1 *Bartolijev zbornik* I, 71v (7. V. 1481.).

2 *Bartolijev zbornik* I, 75v (8. VIII. 1484.).

3 *Bartolijev zbornik* I, 73v (14. I. 1484.).

4 *Bartolijev zbornik* I, 74r (19. VIII. 1484.).

5 *Bartolijev zbornik* I, 75r (22. VIII. 1486.).

6 *Bartolijev zbornik* I, 76r (7. IX. 1489.).

Sl. 1. Unutrašnjost crkve franjevačkog samostana u Krku

napravio na deset godina. I ugovarač je dobrovoljno prekinuo ugovor s najmodavcem i sada biskup sklapa na četrdeset godina ugovor sa samostanom te se obvezuje godišnje davati samostanu najamninu: *singulos annos ducatos quinque et unum agnum tempore Pasche et duo modia vini tempore Sancti Michaelis*. Ako biskup ili njegovi nasljednici tijekom dvije godine ne podmire najamninu, samostan uzima u vlastite ruke posjed.⁷ Taj isti posjed fratri su 30. ožujka 1544. iznajmili Šimunu, sinu pokojnoga Dominika de Marina de Vegla, za 56 libara malih godišnjeg podavanja.⁸ Za teren Bruschiat 13. srpnja 1609. godine fra Bonaventura de Rinaldis, gvardijan samostana, ugovara sa seljanima iz Pinezića na godišnja podavanja samostanu *un buono castrato et agnelli* i šestinu vina godišnje iz tog posjeda.⁹ Ponovno se 17. veljače 1614. godine sklapa i obnavlja ugovor o istom terenu, a samostan zastupa fra Carlo da Capua, gvardijan, fra Bonaventura Rinaldis i drugi redovnici. Ugovor se sklapa na deset godina uz uvjete podavanja samostanu *per tempo di Natale o Carnevale et cinque Agnelli buoni, et grassi per Pascha di Rissurrectione*.¹⁰

Ulaskom u novi vijek samostani su više-manje nastavili u materijalnom dobrostanju jer su posjedovali velike površine nepokretnih druma, obradive zemlje, šuma pa i samih ribolovilišta i drugih izvora blagostanja. Kuću koju je samostan dobio od Antonije u polovici 15. stoljeća redovnici 15. listopada 1528. godine daju u najam gospodinu Nikoli pok. Blaža de Zuttinisa, koji će svake godine za najamninu na blagdan sv. Mihovila dati samostanu *libros viginti duos parvorum*, a u kući sada živi Juraj Zubranić.¹¹

Ovdje ćemo samo ukratko navesti popis nekih imanja od 1513. do 1556. godine koje je samostan ili pojedini fratar imao, kako to navodi fra

7 *Bartolijev zbornik* I, 63v-64r (30. V. 1494.).

8 *Bartolijev zbornik* I, 64v (30. II. 1544.).

9 *Bartolijev zbornik* I, 65v-66r (13. VII. 1609.).

10 *Bartolijev zbornik* I, 66r-v (17. II. 1614.).

11 *Bartolijev zbornik* I, 61v (15. X. 1528.). U samostanu prisutni redovnici koji odlučuju u vezi s dotičnom kućom: „Reverendi patres magister Ioannes Marcello et magister Gregorius de Sibenicho Sacrae Theologiae professores, frater Antonius de Bochina dicti Conventus Sancti Francisci Veglae quardianus, frater Bernardus Macedo, frater Franciscus Mlados, frater Bartholomeus de Zorgulo, frater Antonius de Conzzane, frater Nicolaus de (??)anzonibus (...) presens dicti conventus vicarius, nec non frater Hieronimus de ladra et frater Stephanus de Chersio qui omnes insimul unanimiter et concorditer per se et successores suos, de consensu etiam spectabiliis (...)“

Feliks Bartoli. On najprije navodi jedanaest terena koji su zabilježeni kod javnog bilježnika Petra Craje u Krku. Zatim navodi devet terena, od kojih fra Petar Krasović ima prihod od 1513. do 1522. godine. I na kraju, navodi šest zemalja s prihodima koje imaju neki redovnici krčkoga samostana.¹²

Bilo je slučajeva da su i crkvene vlasti posezale za redovničkim imanjima kako bi poboljšale školovanje dijecezanskog klera ili slično. Godine 1557. dana 5. travnja venecijanski dužd Laurenitus Prioli stavlja se na stranu samostana pri posezanju biskupa u neke samostanske posjede.¹³

Zanimljivo je da se mletačke vlasti u dva navrata (1543. i 1550.) zauzimaju za samostan da nije dužan davati cijelu desetinu apostolskom kolektoru Zuanu Mariji Pelizziju (opatu sv. Lucije), nego samo polovicu desetine.¹⁴

2. Sv. Mauro – dobrinjska opatija u posjedu samostana sv. Franje u Krku

U kancelariji bilježnika Kristofora, sina pokojnoga Danijela de Terzaga, nekoć bilježnika, 26. veljače 1492. „u prisutnosti svjedoka Jacobetta de Firmo Ivana, Kolice sina Matejeva, građana krčkih, i Andrije Brusića iz Dubašnice, velečasni fra Honofrije iz Pirana, gvardijan sv. Franje u Krku i cijenjeni gospodin Jakov de Craja, krčki plemić i prokurator samostana sv. Franje, prima posjed u Dobrinju što je nekoć pripadao opatiji: posjede zemlje, oranice, drmune i pašnjake u Dobrinju daju na obradu Viti Prasiniću iz Dobrinja, Radi iz Paga, Maltinu Miričiću, Martinu Rajkoviću, Radiću Radotiću i Jakovu Ostojiću. *Muriachi de Salinis sub Dobrigno* primaju u svoje ime te se i u ime svojih nasljednika obvezuju davati samostanu deset zlatnih dukata. I to jednu trećinu za blagdan Sv. Mihovila, drugu trećinu zatim za Božić, a treći dio za blagdan sv. Margarite. Zatim će svaki dati samostanu za Božić *lonzam porcīnam*, zatim za Tijelovo *unam gallinam*, a za Uskrs *duos agnos bonos et decem ova pro quolibet*. A njima će fratri *prandium vel collationem dare*.¹⁵ Godine 1526. fratri daju u najam sve posjede uvaženom go-

12 Bartolijev zbornik I, 217v.

13 FARLATI 1775, 52.

14 ŠTEFANIĆ 1937, 60-61.

15 Bartolijev zbornik I, 76v-77r (26. II. 1492.).

spodinu Franji de Rinaldisu, Krčaninu, a on će u tri obroka godišnje davati najamninu fratrima u Krku i tako će prestati problemi samostana s obrađivačima zemlje.¹⁶ I poslije je s tim posjedom bilo neprilika i potraživanja samostanske uprave.

Prigodom kanonske vizitacije 13. studenoga 1565. godine prečasnoga gospodina biskupa Petra Bemba zabilježeno je u kapeli sv. Maura da je oltar posvećen, da se na njemu nalazi veoma stara pala, da nema vrata i ne nalazi se nikakav zapis otkada je. Postoji jedan drmun i nešto zemalja i za to Matij Stipičić plaća godišnje deset dukata samostanu sv. Franje u Krku.¹⁷ Godine 1590. Ivan Jurešić, župnik Dobrinja, 10. lipnja obavio je u ime biskupa Ivana Turrianusa vizitu crkve sv. Maura. I u ime biskupa izjavljuje da su fratri sv. Franje dužni hitno obaviti neke popravke na crkvi sv. Maura, koja spada pod njihovo vlasništvo, tj. *ius patronatus* Venecije, kao i samostan.¹⁸ Godine 1617. posjetio je crkvu sv. Maura generalni vikar biskupije fra Mario Stasseus, koji je i gvardijan u samostanu sv. Franje u Krku, te veli da je crkva u lošem stanju, a to ponavlja i za vizitacije 1629. godine.

Generalni providur u ime Republike Venecije 1. lipnja 1630. daje javnu naredbu u Dobrinju da su se svi koji imaju na obradu zemlje samostana sv. Franje u Krku u Dobrinju dužni sami prijaviti i dokazati posjedovanje i obrađivanje, u protivnom će sve izgubiti.¹⁹

Zanimljivo je i to da su braća don Angelo Franceschini i njegov brat Jakov svjedočili 8. listopada 1715. kako su 1667. i 1668. godine izgorjeli mnogi spisi njihova oca koji je bio advokat samostana te da je mnogo spisa samostanskih izgorjelo koji su se nalazili kod njega u kancelariji.²⁰ Bernardin Polonijo piše da su i požari 1738. krčke općine i 1768. požar koji je zahvatio krčki sud nanijeli veliku štetu uništivši vrijedno arhivsko gradivo.²¹

16 *Bartolijev zbornik* I, 77v i 77r (29. I. 1526.).

17 *Bartolijev zbornik* I, 78v (1565.): „Capella Sancti Mauri cum altare consecrato, cum pala veteri sine ianuis cum tegimine bono de fundatione nulla extat memoria (...).“

18 Jurešićev izvještaj glasi: „La Chiesa di S. Mauro coperta ha l'altar consacrato, manca la palla, pavimento, ha bisogno essere imbuccada di porta, cisindello et di campana: ha ogni mese una messa, officiata per il Piovano et Pre Mattio Repcich a nome delli frati di s. Francesco di Veglia, la qual chiesa e di esso convento, ha d'intrada ducati 5.“ (Arhiv Biskupskog ordinarijata, Krk: *Mate Polonijo*, sv. XXII, svešč. 2, str. 2).

19 *Bartolijev zbornik* I, 79r (1. VI. 1630.).

20 *Bartolijev zbornik* I, 80v (8. X. 1715.).

3. *Otvaranje prozora na gradskim zidinama 1500. godine*

Na molbu časnog oca fra Ivana Marcella de Petrisa, magistra reda Manje braće konventualaca, gvardijana samostana sv. Franje u Krku, u ime dužda generalni providur za Dalmaciju, 24. srpnja 1500. godine daje dozvolu fratrima da otvore prozore na gradskim zidinama, *che per bon et comodo de quel Convento* mogu otvoriti.²² Pitanje se postavlja jesu li zidovi gradski ujedno bili i zidovi samostana ili su zidovi samostana postali gradski zidovi i na njima se otvaraju prozori?

4. *Redovnice Trećeg reda sv. Franje 1519. godine postaju klarise*

Premalo znamo o životu i radu sestarskih redovničkih zajednica koje su se zavjetovale i živjele po Pravilu trećega franjevačkog reda. A znamo da je bilo i po više zajednica u nekim gradovima. Nastajale su tako što su se pobožne žene, često udovice, udruživale jedna s drugom i nekada primale u svoju zajednicu mlade te su se tako formirale zajednice – samostani. Međutim, kako je tendencija bila, pa i neko uvjerenje, da su prave redovnice samo one koje žive u klauzuri, bila je težnja da se od tih redovničkih malih zajednica naprave pravi klauzurni samostani. Imamo takav slučaj u Šibeniku 1391. kada redovnice trećoredice postaju klarise.

U Krku, u neposrednoj blizini samostana sv. Franje, postojala je redovnička zajednica sestara trećoredica u drugoj polovici 15. stoljeća, a vjerojatno i ranije. Posljednja trećoredica bila je sestra Margarita Voijs-hovichia, koja 12. svibnja 1519. godine sastavlja svoju oporuku i ostavlja sve sestrama koje s njom žive u samostanu uz crkvu sv. Marije Anuncijate. Ona i druge sestre toga dana pred brojnim svjedocima prelaze u drugi red sv. Franje, tj. klarisa. Od sestara trećoredica postaju klauzurne sestre – klarise. To je već ranije napravila i sestra Franceschina, nekoć u svijetu Margarita, 9. listopada 1509. u Trevisu. Odredila je, ako bude samostan, neka prijeđu pod pravilo sv. Klare, a s njom je bila i sestra Bene-

21 Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevaca konventualaca, Zagreb: *Bartolijev zbornik krčkih isprava* (priredio fra Bernardin Polonijo), sv. I, str. 8.

22 *Bartolijev zbornik* I, 92v (24. VII. 1500.).

dikta Schinella. Ako ne bi bilo redovnica, neka sve prijeđe u ruke franjevac konventualaca sv. Franje u Krku.²³ Tako od trećoredica postaju prave klauzurne sestre klarise. Papa Leo X. je upravo za klauzurne sestre i potvrdio novo Pravilo trećega reda sv. Franje namijenjeno takvim sestrama. S time nastaju novi problemi jer nisu svi bili jednako oduševljeni novim stilom i načinom života pa se može reći da otad slabi ona snaga redovnica koje su blizu svagdanjim potrebama vjernika. Ranije su bile blizu bolesnih i patnika pa se otada gubi ona društvena uloga koju su imale u posljednjim stoljećima srednjega vijeka.

5. Franjevci konventualci i glagoljica

Svakako je zanimljiv slučaj uvođenja „bosanskih fratara“ u samostan franjevac konventualaca u Krku. Ti došljaci u samostan upotrebljavali su staroslavenski jezik u liturgiji, a kako je otok Krk u međuvremenu pao pod Veneciju, ona intervenira u korist konventualaca i ponovno ih uvodi u njihov posjed. Spomenom *fratres Bosnenses* i *lingua Illirica* ne može se reći da je to baš razlog izbacivanja iz samostana. Cijeli je otok Krk bio glagoljaški osim grada Krka. Imamo i više vrijednih indikacija da su konventualci i sami upotrebljavali glagoljicu u svetoj liturgiji i da su bili posebno skloni franjevcima trećoredcima, koji su od početka bili glagoljaši.

General Francesco Sanson 1494. godine imenuje fra Stjepana Belića javnim učiteljem staroslavenskoga jezika. Godine 1511. franjevci trećoredci glagoljaši imaju jedan veoma važan sastanak u samostanu sv. Franje u Krku. Franjevci konventualci s fra Pavlom Modrušaninom na čelu tiskaju „staroslavenski hrvatski misal“ u Veneciji. U tome je sudjelovao i surađivao fra Bernardin Dubrovčanin, konventualac koji je neko vrijeme živio baš u gradu Krku.

Konventualci imaju sposobnih ljudi na književnom području, što nam potvrđuje i izjava Oktavijana Gazzadora, nadbiskupa zadarskoga 14. srpnja 1627., kad piše prefektu Propagande, koji je tražio ljude sposobne za tiskanje glagolskog misala i brevijara i katekizama, te bilježi

.....
23 *Bartolijev zbornik* I, 95-96r (12. V. 1519.).

Sl. 2. Pogled na klaustar franjevačkog samostana u Krku

ovo: *Li Padri Conventuali hanno il P. Maestro Biagio de Chersso e il P. Maestro Matteo (Ferchi) da Veglia huomini di gran dottrina, ma non so quanto vagliano nella lingua Illirica.*²⁴

Poznato je da je sve donedavno, za razliku od otočnog pučanstva, grad Krk u liturgiji upotrebljavao latinski jezik. Svi kašteli i sve župe i seoske crkve služili su se crkvenoslavenskim jezikom i pismom glagoljicom pa je upravo otok Krk poznat kao jedno od najjačih glagoljaških područja. Međutim, u samome gradu Krku bogoslužje se obavljalo na latinskom jeziku, a i govorni jezik bio je mješavina talijanskoga i veljotškoga staroga romanskog narječja. Čini se veoma zanimljivim da su baš konventualci bili tijekom srednjega vijeka, kao i u novom vijeku veoma bliski i prijateljski nakloni franjevcima trećoredcima glagoljašima. U gradu Krku fratri s Glavotoka imali su nekoć kuću u koju su navraćali. No oni su čak na početku novoga vijeka održali i jedan veoma važan sastanak, provincijski kapitul (1511.) u samostanu sv. Franje u Krku.²⁵ Fra Matej Mastilić, upravitelj i gvardijan samostana sv. Marije na Glavotoku, otkupljuje ili unajmljuje neke zemlje od konventualaca. U samostanu sv. Franje nalazi se nekoliko puta i fra Bernardin Macedonus, za kojega pretpostavljam da je isti s fra Bernardinom Dubrovčaninom koji surađuje s fra Pavlom Modrušaninom i tiskaju glagoljski misal 1528. godine u Veneciji.²⁶

Prigodom vizitacije apostolskog vizitatora Mihovila Priulija, koji posjećuje i samostan sv. Franje u Krku 28. svibnja 1603., u samostanu se klanja svetom Križu i nema svetoga otajstva jer su fratri siromašni. U samostanu je našao dva svećenika i dva klerika glagoljaša (*qui sunt Illyrici*), a u sakristiji je našao tri glagoljska misala (*tria Missalia Romano-Illyrica*). Budući da je većina redovnika konventualaca, koji žive u Krku, podrijetlom Hrvati, najveći dio njih ima i hrvatska prezimena te smatram da će biti vjerodostojna primjedba popa Mate Polonija koji piše: „Glagoljalo se, dakle, onda u Krku i u crkvi sv. Franje“.²⁷

24 POLONIJO 1938, 59-72. *Napomena priređivača: citirani navod fra P. Runje ovdje nažalost nismo uspjeli identificirati.*

25 IVANČIĆ 1910, 166-167. Prisutni redovnici trećoredci na sastanku: fra Antun Vukusić, provincijal iz Šibenika, fra Stjepan Belić iz Raba, fra Šimun iz Zadra, fra Ivan Galić Macedonac (...).

26 RUNJE 1993, 227-240.

27 Arhiv Biskupskog ordinarijata, Krk: *Mate Polonijo*, sv. XXII, svešč. 1. *Bratovština sv. Franje u Krku iz godine*

6. *Franjevci opservanti u samostanu sv. Franje*

Barem neko vrijeme u samostanu sv. Franje u Krku nalazili su se i franjevci Mala braća opservanti. Najavu te izmjene i dolaska franjevac opservanata nalazimo u pismu pape Pija II. 23. lipnja 1461. godine. Naime, u arhivu samostana franjevac opservanata na Košljunu nalazi se pergamena s olovnom pečatom, upućena 23. lipnja 1461. krčkom biskupu. Na franjevce konventualce došla je tužba u Rim od kneza Ivana i naroda u kojoj se navodi kako bi trebalo zamijeniti franjevce konventualce franjevcima opservantima u samostanu sv. Franje u Krku.²⁸ Sljedeća sigurna vijest jest 1481. godine, kada mletački dužd piše neka se sva imanja vrate franjevcima konventualcima koji su se vratili u svoj samostan.

7. *Pastoralni suradnici*

Jedna od aktivnih službi redovnika jest da su pri ruci i pomoći biskupijskom svećenstvu, posebno što se tiče propovijedanja, ispovijedanja, duhovnoga vođenja vjernika. Redovnici su često obavljali i sprovode, bilo u vlastitoj crkvi, bilo po javnim grobljima, prema dogovoru i po potrebi sa župnikom. Obavljali su razne službe i pobožnosti u svojim crkvama i kapelama te ostalim sakralnim prostorima. Broj oltara i štovanje različitih svetaca u crkvi sv. Franje u Krku najbolje dokazuje tu duhovnu asistenciju. Redovnici su blagoslivljali kuće o Božiću ili u drugo dogovoreno vrijeme. Tako imamo potvrdu (1715. godine) da nekoliko Krčana pred javnim bilježnikom izjavljuje kako su fratri sv. Franje u Krku od pamtivijeka blagoslivljali kuće vjernika, počevši u predvečerje Bogojavljenja.²⁹

.....
1300.

28 KLEN 1973, 324.

29 *Bartolijev zbornik* II, br. 02469 (24. XI. 1715.). Stanovnici grada Krka Filip de Cancelariis, Giacomo Calergi, Girolamo Franceschini, Giovanni Antonio Dudi, Anzolo Dobracena, Gasparo Cagnolini, kao svjedoci.

8. Radovi u crkvi i samostanu

U petostoljetnom razdoblju više su puta obavljani građevinski i jači zahvati na crkvi. Ostaje nam trajna nepoznanica kada je definitivno crkva produžena i kakav je izgled imao portal dok je crkva bila kraća. Predviđanja o vremenu produženja su različita.

Crkva sv. Franje u Krku ima višestoljetnu dugu prošlost. I tijekom dugih stoljeća bilo je više manjih i većih zahvata. Ovdje ćemo se osvrnuti na barem neke do kojih smo uspjeli doći u arhivski oskudnoj građi. Bilo je uništavanja, krađa, paljenja vrijednoga arhivskoga materijala koji bi nam znao nešto više i bolje dočarati te pratiti razvitak građevine.

Ovdje ćemo se ponajvećma osvrnuti na razdoblje novoga vijeka. Uzdržavanje ovako velikog kompleksa zgrada, tj. crkve, sakristije, samostanske kuće i svih drugih pomoćnih objekata zahtijevalo je i veliku financijsku moć. Važnu financijsku moć redovnička zajednica imala je od zemljišnih posjeda koje su redovnici iznajmljivali i odatle ubirali veće prihode. Zanimljivo je kako su pri svim većim zahvatima na obnovi kako crkve tako samostana redovnici bili prisiljeni prodavati pojedine nekretnine. Uz prihode od podavanja iznajmljivanih zemalja samostanska zajednica imala je prihode od redovitih slavljenja sv. misa za pokojne. Osim toga, redovnici su dobivali nagradu i za svoj rad u pomaganju svećenicima i župnicima. Tako nije sigurno malen prihod bio od jednoga zborovode u katedrali ili ispovjednika u vlastitoj crkvi ili u gradskim crkvama. Vrijedno je spomenuti i važan prihod koji je zajednica posredno imala od svojih članova.

Godine 1717. uređen je strop crkve. Prema opisu materijala, kako se nalazi pribilježen, vjerojatno je strop spušten, tj. stavljena je tavanica. Radovi. B. II. br. 02473 cjeloviti popis za gvardijana.

Godine 1716./17. radove je izvodio majstor Franjo Tierer i troškovi tog zahvata iznosili su 1692 lire i 16 soldi. Majstor Franjo 7. ožujka 1717. pred svjedocima izjavljuje da je u potpunosti namiren za radove koje je obavio u crkvi, za koje veli da ih je „depinto“, znači da je strop obojen.³⁰

30 *Bartolijev zbornik* II (1717.); Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb: *Bartolijev zbornik krčkih isprava* (priređio fra Bernardin Polonijo), sv. II, br. 02473 (specifikacija troškova).

9. Produživanje samostanske crkve na prijelazu iz srednjega u novi vijek

Pretpostavlja se da je crkva sv. Franje Asiškoga građena krajem 13. stoljeća. Građena je u gotičkom stilu prema običaju franjevačkih propovjedničkih crkava. Bila je to jedna lađa s glavnim oltarom u apsidi i s većim brojem oltara u lađi, jer su to zahtijevali liturgijski zakoni. Kako je bio veći broj redovnika svećenika u zajednici, slavili su svaki dan svetu misu i nije bila uobičajena koncelebracija, pa je i zbog toga bilo potrebno imati više oltara. A oltare je zahtijevala i vjernička pobožnost: slavljenje svetih je u kršćana jedan od bitnih religioznih izričaja. I današnji izgled crkve sugerira da je crkva nekoć bila produžena. U apsidi se nalaze dva prozora na istočnoj strani i jedan neogotički prozor, a s južne strane otvoren i jedan gotički prozor zatvoren sugeriraju da je s vremenom došlo do toga neujednačenog izgleda. Isto tako na južnoj strani nalaze se tri prozora u prednjem dijelu crkve, a u donjem dijelu crkve nema prozora, dok su jedna vrata zidana, a jedna pobočna otvorena. Zazidana vrata nalaze se na kraju originalne crkve, a otvorena vrata nalaze se u nadodanom dijelu. Na koru u novom dijelu crkve nalaze se tri gotička prozora, od kojih je danas jedan otvoren, a dva zatvorena. O njima će biti još spomena. Sa sjeverne strane na crkvenom zidu nema otvora osim kao pristup propovjedaonici. Kako nema ni u apsidi na sjevernom zidu otvora, sve to daje pomisliti da je sa sjeverne strane od početka uz apsidu vjerojatno bio crkveni prostor, a uz sjeverni zid crkve položen samostan. Kada je do produženja moglo doći? Nemamo sigurnih podataka. Znamo samo da je nekoliko puta bilo jačih građevinskih zahvata.

Prvi materijalni zahvat na dogradnji crkve bio je 4. kolovoza 1489., kada redovnici sv. Franje prodaju jedan drmun zvan Križić za 45 lira za nužni popravak i sadašnje radove na svojoj crkvi.³¹ To nije velik iznos, ali uz redovita primanja upućuje nas da je riječ o nekom zahvatu koji je u počecima, ali zahtjevan.

Čini mi se vrijednim spomena i sudjelovanje fra Mateja Mastilića, prokuratora i rektora samostana i crkve sv. Marije na Glavotoku. Naime,

31 BOLONIĆ 1980: 278; *Bartolijev zbornik* I, 189r: „(...) pro reparatione necessaria et presenti fabrica ipsius ecclesie.“

8. kolovoza 1489. godine fra Matej, franjevac trećoredac, uzima u najam tijekom sljedećih deset godina jedan teren, vlasništvo franjevac konventualaca iz Krka, koji se nalazi u blizini sv. Krševana, uz godišnje podavanje od pet zlatnih dukata. I tu se ponovno naglašava kako su konventualci to prisiljeni napraviti radi velike potrebe da se završe radovi u crkvi i samostanu.³²

Desetak godina poslije nastavlja se započeti veliki posao na crkvi i u samostanu. Početkom siječnja 1502. godine fratri dozvolom provincijala i uz suglasnost generala reda prodaju svoju veliku kuću i druge dijelove gospodinu Bartolomeu de Fajetis, Rabljaninu, inače službenom pisaru („scriba”) krčke kancelarije, i navode razlog zbog kojega to prodaju: radi nužnog urgentnog preuređenja koje su već započeli i nisu u mogućnosti završiti bez prodaje nekih nekretnina.³³ Radovi su, dakle, u procesu na kući i u crkvi. Prihodi su bili redoviti, ali za takav zahvat nisu bili dostatni, zato se išlo u prodaju nekretnina.

Fra Anton Marcello, Cresanin, provincijal franjevac konventualaca, 19. prosinca 1502. godine u Trstu pismeno daje dozvolu gvardijanu, tj. samostanu sv. Franje u Krku, da može prema potrebama izgradnje prodati nekretnine kako bi se pokrili troškovi i dovršili radovi započeti na crkvi i samostanu. Petnaestak dana nakon toga, 7. siječnja 1503. godine pred svjedocima i po odobrenju prokuratora samostana Velika kuća, vlasništvo samostana na glavnoj ulici u Krku, koja je prostrana, ima dva kata i razne druge pojedinosti, prodaje se gospodinu Benediktu Fajetisu, Rabljaninu, pisaru u gradskoj kancelariji Krka, za dvije stotine zlatnih dukata. Obrazloženje je da se prodaje radi velikih potreba pri izgradnji „sic necessaria urgente reparatione et iam cepta fabrica prefati Conventus et Ecclesiae”.³⁴ U to vrijeme jedan od prokuratora samostana bio je

32 *Bartolijev zbornik* I, 189v (8. VII. 1489.): „Ibique venerabilis dominus frater Honofrius guardianus Conventi Sancti Francisci de Vegla et Ser Jacobus Craia tamquam procurator ipsius Conventus pro necessaria reparatione dictae ecclesiae per se et suos successores dederunt et cum affectu infrascripto affictaverunt et locaverunt per annos decem proxime venturos venerabili domino fratri Mattheo 3-ii Ordinis S. Francisci et rectori, sive procuratori Monasterii Sanctae Mariae Capitis Insulae istius Veglae, presenti et nomine ipsis Monasterii acceptanti et conducenti (...) ducatos quinque auri (...)“

33 *Bartolijev zbornik* I, 200; Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb: *Bartolijev zbornik krčkih isprava* (priredio fra Bernardin Polonijo), sv. I, br. 2280: „Sic necessaria urgente reparatione et iam cepta fabrica prefati Conventus et Ecclesie quae prosequi et expleri haud potest nisi aliquid de bonis ipsius Conventus vendatur“.

34 *Bartolijev zbornik* I, 203v-204r.

Sl. 3. Pogled na franjevački samostan i crkvu s Trga krčkih glagoljaša

Jakov Craija koji je prisutan ugovoru i malo kasnije će sam u crkvi sv. Franje napraviti grobnicu koja se do danas nalazi u podu crkve.

Od 1489. do 1500. godine više je dokumenata koji se odnose na iznajmljivanje zemlje i novčana podavanja za tu zemlju fratrima. Sve nas to uvjerava da je upravo ta potražnja za novcem bila toliko velika jer su radovi i zahvati bili neobično znatni, a to je produženje crkve i preuređenje samostana. A da je bio jači zahvat na uređenju samostana, imamo potvrdu da je i sam dužd dao dozvolu da fratri mogu otvoriti prozore na gradskim zidinama, što znači da je reorganizacija samostana nastala upravo u to vrijeme.

Iz tog doba ima više slučajeva kako gvardijan iznajmljuje na više godina neki teren i da za nekoliko godina unaprijed prima najamninu.³⁵

10. Redovnički pekulij

U redovničkim zajednicama već tijekom srednjega vijeka pojavila se neobična pojava koja nije u skladu s redovničkom praksom kad je riječ o zavjetu siromaštva. Naime, sv. Franjo bio je veoma strog prema sebi i prema drugima u obdržavanju zavjeta siromaštva. Kao što smo vidjeli, svetac nije htio da njegova zajednica, tj. samostan bilo što posjeduje nego da budu pravi siromasi koji će ovisiti o dobrovoljnim darovateljima i o vlastitom privređivanju za materijalnu egzistenciju. Nije želio ni posjede zajednice, a još je čvršće bio strog u obdržavanju osobnog siromaštva. Naime, nije mogao prihvatiti da bi neki redovnik mogao nešto posjedovati. Iako je na raspolaganju imao časoslov, on nije bio njegov nego je pripadao zajednici. Međutim, s vremenom nastao je običaj koji je bio i ozakonjen, da je i pojedini redovnik mogao nešto posjedovati. Ako je neki redovnik išao u ispomoć nekom svećeniku, mogao je primiti nagradu i zadržati je za sebe. Ako je nešto dobio od svoje obitelji, mogao je zadržati za sebe. I to je takozvani pekulij, redovnički džeparac. Taj novčić nekada je mogao biti i veći. U slučaju smrti, novac koji bi se našao u posjedu redovnika redovito je trebalo predati na raspolaganje kući, odnosno samostanu, gdje je on bio posinjen.

.....
35 *Bartolijev zbornik* I, 205v-206r (3. VIII. 1503.).

Tako fra Petar Krasović (*Crassovich*) 24. svibnja 1513. kupuje zemljište u Dubašnici.³⁶

Fra Grgur iz Šibenika (*de Sibenico*) 18. veljače 1521. godine, nastanjen u krčkom samostanu, u svoje ime kupuje od Kate Masono, sestre pokojnoga Stjepana Volarića, nekoć arhiđakona, jedan Neresij s maslinama u blizini samostana.³⁷ Malo nakon toga baš u samostanu sv. Franje u Krku dolazi do intervencije fra Ivana Marcela Petrisa, zamjenika i delegata oca Provincijala u Provinciji, koji uređuje neke stvari s braćom u Krku pa se pojedina braća obvezuju da će od svojih imanja koje obrađuju ili daju na obradu godišnje davati u samostansku zajednicu dio plodova i dio vina što dobivaju. Na to se najprije javio i pristao fra Ivan Petris iz Cresa.³⁸

Poznato je kako je rečeni fra Petar Krasović, Krčanin, naručio sliku u Veneciji za glavni oltar u crkvi sv. Franje u Krku. Na samoj slici piše da je napravljena novcem fra Petra Krasovića 1531. godine. Fra Bernardin Polonijo donosi potvrdu da je fra Petar Krasović bio 25. siječnja 1526. godine već mrtav i smatra da je slika napravljena na račun njegove ušteđevine. Dio ušteđevine je, smatra fra Bernardin, bio i onaj depozit od 100 zlatnih dukata što je bio ostavio kod Gašpara Grabija.³⁹ U Krku 8. listopada 1528. na deset godina iznajmljuju kuću u gradu Krku časni fra Bernardin de Capalbo i njegov bratučed Frane Udina za jedanaest libara godišnje.⁴⁰

11. Posinovljenje (afilijacija)

U redovničkim zajednicama uvukla se praksa da je svakog redovnika posinovio jedan samostan. Prigodom polaganja zavjeta on je dobio ili izabrao kuću čiji je postao član. I najčešće su redovnici boravili u svojoj kući ili samostanu, ali pripadali su i široj zajednici Provinciji. Uprava

.....
36 *Bartolijev zbornik* I, 214v (24. V. 1513.).

37 *Bartolijev zbornik* I, 98r (18. II. 1521.).

38 *Bartolijev zbornik* I, 99r-v (2. XI. 1521.).

39 Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb: *Bartolijev zbornik krčkih isprava* (priredio fra Bernardin Polonijo), sv. I, *Komentari*, str. 145.

40 Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb: *Bartolijev zbornik krčkih isprava* (priredio fra Bernardin Polonijo), sv. I, *Komentari*, str. 146 (8. X. 1528.).

Provincije je mogla premještati, i ne rijetko je to i činila, prema potrebi članove pojedine kuće u drugu. Ta praksa bila je i u konventualskoj i u trećoredskoj franjevačkoj zajednici, a bila je prisutna više-manje u svim franjevačkim zajednicama. Rado se sjećam kako je jednom zgodom pokojni fra Josip Ante Soldo, povjesničar iz samostana u Sinju, lijepo i pohvalno rekao o starijim redovnicima koji su imali pravo na pekulij: Oni su svu svoju ušteđevinu donosili u samostan kojemu su pripadali ili su već za života opskrbljivali knjigama, namještajem, slikama i drugim potrepštinama svoju zajednicu kojoj su nekada samo i nominalno pripadali.⁴¹

U samostanu u Krku znalo je biti i desetak svećenika redovnika redovito nastanjenih. Tako je 1522. godine u samostanu osam svećenika redovnika, i to fra Grgur iz Šibenika, fra Matej iz Cresa, kustos rapske kustodije, fra Franjo iz Zadra, gvardijan samostana u Krku, fra Petar Crassović, odsutan, fra Bernardo de Ragusio, fra Ludovik Bratonić, fra Bernardin Giorgulo, fra Ivan sina magistra Gilibertija liječnika i fra Šimun iz Cresa, svi svećenici i redovnici samostana sv. Franje u Krku, iznajmljuju dva obradiva komada zemlje uz postavljene uvjete podavanja samostanu.⁴²

12. Redovnici studiraju na poznatim sveučilištima

Redovnici su se većinom školovali u svojemu matičnom samostanu. U većim kućama znalo je biti i po više stručno osposobljenih redovnika i s najvišim gradusima. Tako je kuća vodila brigu o školovanju. No dio studenata klerika imao je priliku studirati i na stranim sveučilištima. Studij je zahtijevao i obilnija materijalna sredstva. Nekada su stu-

.....
41 Fra Bernardin Frane Polonijo, u rukopisnoj studiji *Sveti Frane u Krku na Kvarneru, konventualački od oko g. 1284. do 1781.*, Krk – Šibenik, 1952. (Arhiv samostana sv. Frane, Split: IV-48. Bernardin Polonijo), ima i ovu bilješku: „Moja riječ u ovoj radnji ‘iz Krka’, ‘Krčanin’ u lat. dokumentima ‘de Vegla’ il ‘Veglensis’ ne znači da je neki franjevac konventualac rođeni sin grada Krka, nego da je adaptirani (posinovljeni m. op.) sin našeg samostana u Krku. Da je taj isti bio građanin ili barem otočanin krčki, slijedi iz općeg pravila franjevačko-konventualačkog Reda, prema kojemu je svaki već na pragu novicijata morao biti po mogućnosti inkardiniran samostanu koji je bio najbliži njegovu rodnome mjestu, i to se svakomu imalo isticati do imena kroz sav njegov život, na pr. p. Marius Stašić de Vegla, makar bio iz Vrbnika. Te je lokalne inkardinacije za nas franj. Konv. ukinula kongregacija *Episcoporum et regularium* dne 13. VIII. 1894. i na njeno mjesto uvela inkardinacije provinciji. Ovo i ono se kod nas zove *filiiatio* – posinjani, *objective* posinaštvo. Svrha filijacije je materijalna i duhovna: tj. briga i odgovornost za posinovljenika kroz sav njegov život.“ To je napisao fra Bernardin svojemu rođenom bratu mons. Mati Poloniju, s kojim je svakodnevno komunicirao i mnoge vrijedne podatke mu prosljedio.

42 *Bartolijev zbornik* I, 101v.

denti dobili materijalnu pomoć svojih sugrađana ili pak obitelji i rodbine. Kako je postojao pekulij, tako je lako shvatiti da su išli sposobniji i iz bolje stojećih obitelji.

Fra Matej Ferkić, kao bergamski student, dolazi u Krk i 23. svibnja 1600. nakon smrti svoga oca pred javnim bilježnikom daje na obradu zemlje i vinograde i drugo, a o blagdanu sv. Mihovila dužni su mu dati 40 lira na račun najamnine.⁴³ To je sigurno bio dobar džeparac kojim je fra Matej mogao i nabavljati nužno potrebne knjige za studij, a nije trebao tražiti odobrenje svojih poglavara za potrošak jer je posjedovao. A Ferkić tako gradi karijeru iz vlastite uštedevine u Krku.

Gospođa Antonija Adrario 1. studenoga 1705. godine u oporuci ostavlja nešto novca svojem nećaku fra Bernardinu, koji je na studiju u Italiji. Nešto više od mjesec dana ona nadopunja svoju oporuku i ostavlja fra Bernardinu obvezu neka preuzme godišnje deset svetih misa za nju i njezinu rodbinu. Ostavlja mu jedan drmun u području Glavotoka. Određuje dok je vani na studiju neka mu šalju dio prihoda, a zatim da njezini rođaci preuzmu obvezu i za izgovaranje svetih misa.⁴⁴

Mnogo naših redovnika završavalo je studije u Padovi i Veneciji te stjecalo više stručne graduse. Neki su se znanstveno istaknuli, poput Mateja Ferkića, a mnogi su dobili samo naslov gradusa. Neki su se istaknuli kao vrijedni organisti, neki kao propovjednici, a neki pak i na drugim područjima znanosti i aktivnosti.

13. Profesori i stručno osposobljeni redovnici

Krajem srednjega vijeka sigurno je da je većina redovnika imala stručnu školsku spremu. Neki su imali prilike završavati studije na stranim sveučilištima i dolazili su natrag u Provinciju s postignutim znanstvenim gradusima bakalaureata, doktora, odnosno magistara. Kako je svaka kuća, tj. samostan i dalje bio zadužen za brigu o školovanju svojih

.....
43 *Bartolijev zbornik I*, 281v (23. V. 1600.).

44 *Bartolijev zbornik II*, 88v (27. XII. 1705.): „Disse in detta mia cedola testamentaria lasciato al Chiericho fra Bernardin Collozi mio nipote dell'Ordine di S. Francesco Onde detto Padre ritrovandosi presentamente in Italia a studio, voglio che nel tempo della sua assenza dalla Patria detta Bianceria et Dermunsia goduto dal mio herede, quale sia tenuto di far adempire l'obbligo delle messe soprascritte et il soprapriu' che auanzasse contribuir a detto Padre quale ritomado, che sara' in Paese voglio che abbi l'usofruto del Dermon (...).“

članova, godine 1489. u samostanu sv. Franje u Krku nalazi se nekoliko svećenika i dogovorno odlučuju da se proda jedna zemlja u području Križića u Dobrinju kako bi mogli završiti nužne poslove na crkvi i samostanu. Gvardijan je bio fra Honofrije, a među ostalima nalazio se i fra Ivan *gramaticae professor*.⁴⁵

Godine 1510. u samostanu sv. Franje bio je gvardijan fra Ivan Marcello, doktor teologije. Godine 1512. u samostanu je i fra Ivan *Macedonus doctor theologiae*.⁴⁶ Godine 1521. on još živi i dugo djeluje u Krku, a navodi se među prisutnim redovnicima *et Patris Sacrae Theologie Baccallaurei fratris Bernardi Macedonis*.⁴⁷

U samostanu sv. Franje u Krku redovito je bio barem jedan redovnik s višim stupnjem ovlašten da može poučavati mlade. U samostanu se 1522. nalazi nekoliko svećenika redovnika, među njima su dvojica doktora teologije – fra Ivan Marcelo Cresanin i fra Ljudevit Bartoli, a tu je i fra Bernardin Jorgulić, propovjednik.⁴⁸ Godinu dana kasnije, 1523., u samostanu se nalazi više profesora doktora teologije: fra Ljudevit Bartoli, fra Grgur iz Šibenika, fra Bernardin Jorgulić i fra Petar Krasović, istražitelj pravovjernosti.⁴⁹

Godine 1526. u samostanu su dva doktora teologije – fra Grgur iz Šibenika i fra Bernardin Giorgulo.⁵⁰ Deset godina nakon toga, 20. kolovoza 1536. u samostanu nalazimo dvojicu propovjednika, fra Kamila *Divini Verbi Predicatore* i fra Franju Garzonea, *Divini Verbi Predicatore*.⁵¹ U samostanu se u to vrijeme nalazi još šest svećenika, a vjerojatno su i neki od njih bili visoko školovani redovnici kao što je bio fra Franjo Mlados.

Godine 1541. gvardijan je u samostanu fra Anton Male, koji je i doktor svete teologije.⁵²

Mate Polonijo u svojim bilješkama donosi: Koncem godine 1639. *padre Simon Marelli, Maestro e guardiano del Convento di s. Francesco di Veglia* u parnici s kaptolom. A p. Bernardin Zottinis za Kambon, svjedoči i

45 *Bartolijev zbornik* I, 189r (4. VIII. 1489.).

46 *Bartolijev zbornik* I, 89v (1. X. 1512.).

47 *Bartolijev zbornik* I, 99r (2. XI. 1521.).

48 *Bartolijev zbornik* I, 102v (20. XI. 1522.).

49 *Bartolijev zbornik* I, 104r (10. XI. 1523.).

50 *Bartolijev zbornik* I, 40v (6. I. 1526.).

51 *Bartolijev zbornik* I, 41r (20. VIII. 1536.).

52 *Bartolijev zbornik* I, 159 (11. XII. 1541.).

veli: *Questi passati anni io tenni scola appo la Chiesa di S. Anna.*” I kasnije „*Ogni Sabato de matina in detta Chiesa facevo dir la letione alli figli.*”⁵³

14. Neki istaknuti redovnici

Tijekom punih pet stoljeća boravka franjevac konventualaca u gradu Krku mnogi su redovnici živjeli i djelovali u samostanu sv. Franje. No neki su se istaknuli u pojedinim područjima, kao što je kulturno, duhovno, materijalno, pa je iz njih vrijedno i dostojno spomenuti barem nekolicinu. Kao redovnici i naglašeno duhovni ljudi bili su poticaj za duhovnu izgradnju vjernika s kojima su živjeli i komunicirali. Ovdje ćemo istaknuti neke, kao što ćemo vidjeti i niže, koji su se u nekim razdobljima istaknuli na glazbenom području kao orguljari i organisti. Sigurno je bilo i više skladatelja i vrsnih pjevača.

Biskupi

Već smo naveli neke biskupe u 13. stoljeću koji su bili članovi franjevačke zajednice. Zanimljivo je da su na kraju 13. stoljeća fra Ivana „Krčanina“, člana samostana sv. Franje u Krku, kanonici krčke biskupije izabrali za biskupa, a drugi dio kanonika bio je za Zahariju dominikanca pa je papa onda odabrao trećega, Lampredija. Budući da su časni članovi kanoničkog zbora izabrali fra Ivana, možemo pretpostaviti da je bio nadaren i istaknut redovnik. U drugoj polovici 14. stoljeća papa Urban V. izabrao je fra Ivana Krčanina te ga za stonsko-korčulanskog biskupa postavio 27. rujna 1368. godine.⁵⁴

Fra Nikola Valentini iz Krka bio je krčki biskup od 1457. do 1484. godine. Išao je k duždu 1480. s obitelji Ivana Frankapana tražiti pomoć Republike protiv kraljevih pretenzija na Krk.⁵⁵

Biskup fra Frane iz Krka prije imenovanja za biskupa bio je u službi papinskog legata u Ugarskoj i Bosni.

.....
53 Arhiv Biskupskog ordinarijata, Krk: *Mate Polonijo*, sv. XXII, svešč. 2.

54 *Bullarium Franciscanum*, sv. VI, br. 1046. Usp. FARLATI 1800, 333-336.

55 Arhiv samostana sv. Frane, Split: IV-48. Bernardin Polonijo, *Sveti Frane u Krku na Kvarneru, konventualački od oko g. 1284. do 1781.*, Krk – Šibenik, 1952., 3-4.

Propovjednici

Kao što su pisci i stručno nadareni redovnici istaknuti zbog svojega doprinosa rastu duhovnog i kulturnog ozračja, tako su na svoj način djelovali i istaknuti propovjednici. Premda su mnogi često nastupali i vodili vjerske skupove i propovijedali, ipak su neki pokazali i istaknute darove u propovjedničkoj vještini i umijeću. Da se netko dokazao kao vrstan propovjednik, morao je imati i stručno poznavanje teološko-moralnih vrijednosti, poznavanje propovjedničke vještine, posjedovati doličnu rječitost i druge potrebne darove. U našim prostorima bilo je posebno istaknuto korizmeno razdoblje, kada su se posebno tražili vrsni i nadahnuti propovjednici.

Dvadesetih godina 16. stoljeća više puta oslovljen je kao „Predicatore“ u Krku fra Bernardin Jorgulić, koji je i rođen u gradu Krku.⁵⁶

Godine 1536. u samostanu se nalaze dvojica već spomenutih redovnika koji su *Divini Verbi predicatorum*, fra Kamilo, koji je ujedno i gvardijan, i fra Franjo Garzoneo.⁵⁷ Fra Kamilo je bio aktivan u samostanu sve do 1555. godine. Među propovjednicima istaknuo se fra Lampentius iz Krka, koji je propovijedao u Trstu 1577. i 1593. godine.⁵⁸ Godine 1761., 13. veljače, krčki biskup Zuccheri imenuje korizmenim propovjednikom u Dubašnici časnoga oca Nikolu Justo de Petris iz Cresa.⁵⁹

Fra Mateo Ferchia – Frkić

Fra Matej Frkić, redovnik, franjevac konventualac, rođen je u gradu Krku 23. siječnja 1583. godine, od oca Ivana i majke Franice. Krstio ga je svećenik Šimun Jurić u gradu Krku. Fra Matej je imao i dvije sestre: Paskvalinu i Nikolicu Mariju. Majka Franica umire u njegovoj šestoj godini, da bi i otac nakon deset godina preminuo. Matej pohađa školu u gradu Krku i 1599. pristupa u novicijat krčkih franjevaca konventualca. Kako je bio običaj, on i pravno postaje članom samostana sv. Franje u Krku. Nakon osnovne škole i novicijata nastavlja studij filozofije i teologije u

.....
56 *Bartolijev zbornik* I, 102v (20. XI. 1522.).

57 *Bartolijev zbornik* I, 41 (20. VIII. 1536.).

58 MARAČIĆ 1992, 47.

59 *Bartolijev zbornik* II, od 13. II. 1761.

Sl. 4. Ulaz u samostan sv. Franje Asiškoga u Krku

Bergamu, Padovi i u Rimu, gdje doktorira u Zavodu sv. Bonaventure 1611. godine. Nakon završene teologije postaje predavač teoloških disciplina u različitim mjestima na Apeninskom poluotoku: Riminiju, Veneciji, Bologni i u Padovi, gdje je obnašao službu profesora više od trideset godina.

Godine 1628. bio je kratko vrijeme gvardijan samostana sv. Franje u Krku, ali zbog potreba predavača pozvan je u Padovu. Kao padovanski profesor teologije godine 1636. predaje sve svoje knjige u zajedničku knjižnicu te tako osniva i postavlja temelje buduće bogate padovanske knjižnice. Neko vrijeme bio je generalni asistent u Redu franjevac konventualaca, a bio je i provincijal u svojoj matičnoj provinciji. Posebno se istaknuo solidnim poznavanjem matematike, filozofije i teologije. U Padovi je oslovljavan kao *teologo pubblico*. Umro je u Padovi na Malu Gospu 8. rujna 1669. godine. U znak osobitog poštovanja nad vratima u sakristiji nalazi se slika slavnog teologa i poštovanog člana franjevačke konventualske zajednice i cijeloga franjevačkog reda.⁶⁰

Fra Feliks Bartoli

Prema bilješkama oca Bernardina Polonija, fra Feliks Bartoli rođen je 8. svibnja 1679. u gradu Krku. Godine 1697. dana 20. siječnja nalazi se u samostanu sv. Franje u Krku kao klerik, propisno posinovljen samostanu sv. Franje u Krku. U Krku se nalazi kao gvardijan 1714. i 1715., a od godine 1722. do 1726. tajnik je Provincije. Neko vrijeme živio je u samostanu u Poreču, gdje je obnašao dužnost gvardijana. Feliks Bartoli bio je i posinovljen samostanu u Poreču, ali 28. travnja 1738. dužd iz Venecije zahtijeva da se Bartoli vrati u svoj matični samostan u Krku. Od 1738. do 5. veljače 1744., dana svoje smrti, bio je opet posinovljen i član samostana sv. Franje u Krku.

Tijekom posljednjih šest godina fra Feliks Bartoli zadužio je buduće generacije svojim neumornim radom, skupljanjem i prepisivanjem dokumenata povezanih sa samostanom sv. Franje u Krku. Njegovi prepisi

60 O fra Mateju Frkiću pisali su mnogi: fra Jozo Milošević, prepozit stolnog kaptola krčkog preč. Mate Polonijo, akademik Petar Strčić, kao i brojni franjevci konventualci. Ovdje, poradi navedene četiri stranice bibliografije, navodim rad: GOLUBOVIĆ – POLIĆ 2009, 573-591.

sani svesci i danas se čuvaju u samostanu sv. Franje u Krku, koje je obilato koristio i proučio otac Polonijo.

Pastoralni radnici

Tijekom novoga vijeka redovnici su sudjelovali u pastoralnom radu na različite načine. Istaknuto područje gdje su redovnici bili zapaženi u pastoralu svakako je propovijedanje i ispovijedanje. Ta dva područja uvijek su bila bliska redovnicima prema njihovom načinu života. Knjižnice su bile opskrbljene propovjedničkom literaturom koju su koristili u svojim nastupima. Isto tako nabožna literatura bila je dostupna redovnicima i preko njih je dospijevala i do vjernika. Obavljali su nekada i kapelanske usluge, osobito su vodili bratovštine. Bili su kapelani, tj. pomoćnici svećenicima iako nisu bili službeno imenovani. Fra Ivan Gilberti 4. kolovoza 1529. postaje doživotni kapelan opatije sv. Nikole u Omišlju. Od toga radnog mjesta ima i prihode od te službe.⁶¹ Ako nije mogao sam obaviti, dao je kao i drugi beneficijari drugim svećenicima i nagradu da obave potrebne službe.

Orguljaši i orgulje – Krk

U cilju što boljeg bogoslužja i sudjelovanja klera i vjernika u svetoj liturgiji i crkvenim obredima uvijek se nastojalo pobrinuti i oko dolične glazbene vještine. U Krku su kanonici naručili orgulje kako bi na taj način uzveličali službu Božju u crkvi.

U redovničkoj zajednici franjevac konventualaca bilo je nekoliko istaknutih glazbenika. Osobito je poznat Lukačić koji je dugo bio voditelj pjevanja u splitskoj katedrali. Njegov rad bio je zapažen u svijetu i izvan domovine.

Fra Bonaventura Rinaldis

U Krku je više od dvadeset godina uspješno djelovao fra Bonaventura Rinaldis. U Nekrologiju franjevaca konventualca stoji da je fra Bonaventura Rinaldis iz Krka bio od 1605. do 1608. godine *pulsator organum* u

.....
61 *Bartolijev zbornik* I, 130 (4. VIII. 1529.).

Sl. 5. Pogled na franjevački samostan i crkvu u Krku

Šibeniku. Godine 1609. prepisao je za krčki samostan Catastik, tj. popis imanja samostana.⁶²

O fra Bonaventuri piše Mate Polonijo: „5. VII. 1609. na sjednici stolni kaptol u Krku zaključuje, da se za orguljaša i učitelja pjevanja kod katedrale za doba od jedne godine uzme konventualac krčki Ventura Rinaldis uz nagradu od godišnjih 40 dukata plativih s posticipatna semestralna obroka.“ Bio je i dalje spominjan često kao orguljaš u katedrali, „a god. 1631. popravio je on orgulje za 5 dukata“.⁶³ Godine 1625. iz ostavštine oca Stašića preuredio je klaustar u Krku. Prema provincijskim aktima 1632. trebao je, čini se, poći na mjesto pokojnoga glazbenika Ivana Marka Lukačića u Split. Međutim, zbog raznih obveza nije pošao. Dapače, bio je neko vrijeme i kažnjen te suspendiran. A godine 1634., na zauzimanje gradskih i mletačkih vlasti, postao je gvardijan u samostanu sv. Franje u Krku.⁶⁴

Kad su i kakve prve orgulje bile u crkvi sv. Franje, nemamo sigurnih podataka, a pretpostaviti je da su i krajem 15. stoljeća, ako ne i prije, postojale. U vrijeme gvardijanata fra Bonaventure Rinaldisa, 6. srpnja 1611. u Krku je prisutan poznati orguljar magister Šimun Lupini iz Zadra (*de Zara*) kao svjedok kod službenoga pravnog ugovora, koji u ime samostana zastupa fra Bonaventura.⁶⁵ Orguljar majstor Šimun Lupini Zadrani postavio je nove orgulje 1600. godine u samostanu sv. Franje u Šibeniku. Te orgulje koje je postavio majstor Šimun 1618. godine popravlja fra Šimun Poparić, franjevac konventualac, gvardijan u Poreču.⁶⁶ U Krku 25. studenoga 1643. prisutan je kod unajmljivanja samostanskog posjeda uz nekoliko redovnika i *Signor Agostino Ferchiaie alias Rossino Organista*.⁶⁷ Agostino Rossini potpisuje se 14. lipnja 1649. godine u Krku kao *Nodaro Publico*.⁶⁸ Vjerojatno je organist u redovničkoj crkvi. Povezanost i suradnja franjevac konventualaca i na ovom području (glazbe) odaje

62 Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb: Polonijo, Bernardin, br. 2, str. 5. djelce oca Bernardina.

63 Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb: *Pisma*: podaci o Krku mons. Mate Polonijo (pismo br. 11. od 23. VIII. 1949.).

64 Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb: Polonijo, Bernardin, br. 2 (Samostani, Bernardinov rad, str. 5).

65 *Bartolijev zbornik* II, 4r (6. VII. 1611.): „Miss. Simon Lupini Mro di Organi da Zara.“

66 OREB 1968, 18.

67 *Bartolijev zbornik* II, 27v (25. XI. 1643.).

68 *Bartolijev zbornik* II, 36v (14. VI. 1649.).

nam veoma formirane i plodne kulturne i duhovne radnike i redovnike, zauzete za dobro puka s kojim su živjeli i radili.

Po svemu izgleda da su franjevci konventualci imali vrlo istančan sluh za glazbenu i pjevačku kulturu. Dva vrhunska glazbenika, k tomu suradnja s orguljarom i njihova povezanost kao da nam daju pravo misliti: vodeći glazbeni ljudi u priobalju su mahom franjevci konventualci.

Fra Zanbatista Ivan Krstitelj de Monte Albodio

U prvoj polovici 16. stoljeća (1542.) bio je organist u krčkoj katedrali i Ivan Baptista de Monte Albodio. Fra Feliks Bartoli donosi: *Ibique Venerabilis Dominus Frater Antonius de Male Veglensis Minorita Sacrae Theologiae Doctor et Guardianus Monasterii S. Francisci Veglae una cum Domino F. Antonio de Conzane similiter de Veglae, M(agistro) Iohanne Baptista de Monte Albodio Organista Cathedralis Veglae et Domino Fratrem Francisco de Sibenico in dicto monasterio comorantibus*, ugovaraju u vezi s najmom.⁶⁹ Godine 1549., dana 13. studenoga, fratri unajmljuju mašinu za masline i svi se fratri slažu neka se unajmi, a trojica su odsutna, i to fra Blaž Dubranić, zatim *frater Johannes Baptista de Monte Albodio Horganista* i fra Franjo Mlados, koji su dali svoj pristanak.⁷⁰ Izričito se ne veli gdje je organist, ali s obzirom na to da je prije, a i poslije u katedrali, onda nema sumnje da je katedralni zborovođa.

Fra Ivan Krstitelj „horganista“ prisutan je u Krku 5. lipnja 1554., kada fratri iznajmljuju vrt u blizini samostana obitelji, to jest Peregrinu Grabiji u Krku.⁷¹ Dana 22. veljače 1554./1555. također je prisutan među redovnicima u javnom bilježničkom spisu.⁷²

U studenome 1554. godine u samostanskom blagovalištu, u prisutnosti javnog bilježnika i svjedoka, braća redovnici samostana sv. Franje, pod vodstvom fra Julija Morata iz Kopra, gvardijana, s fra *Jan Batista Organista del Domo* iznajmljuju samostanski posjed Petru Kosiću iz Vrha.⁷³ Ovdje je naveden kao orguljaš u katedrali pa nema dvojbe da je i dalje obavljao službu organista u katedrali. Naime, on se spominje u više služ-

69 *Bartolijev zbornik* I, 161v (9. I. 1542.).

70 *Bartolijev zbornik* I, 174v (13. XI. 1549.), vidjeti i slično u *Bartolijev zbornik* I, 209v-210r.

71 *Bartolijev zbornik* I, 177v (6. VI. 1554.).

72 *Bartolijev zbornik* I, 178r (22. II. 1554./1555.).

73 *Bartolijev zbornik* I, 230v (30. XI. 1554.).

benih spisa kao jedan od prisutne braće prigodom službenog ugovaranja poslova, kao što je bio običaj kod redovnika da su u važnim stvarima redovito sudjelovali svi ili barem veći broj njih. U jednom dokumentu 6. lipnja 1554. on je prisutan i bilježnik ga oslovljava: *Frater Joannes Baptista da Monte Albodio Horganista*.⁷⁴

Orguljaš je u Krku bio ranije i konventualac Pater Zanbatista koji je vodio zbor u katedrali 1544. godine. Godine 1551. bio je zamijenjen u službi zborovođe.⁷⁵

Godine 1513. fra Petar Krasović kupuje jedan teren u Dubašnici na otoku Krku, a prisutan je među ostalima kao svjedok *frater Franciscus Organista*, koji obavlja službu organista vjerojatno u crkvi sv. Franje u Krku.⁷⁶ Fra Bernardin Polonijo u pismu bratu msgr. Mati Poloniju iz Šibenika u popisu fratara iz Krka navodi i ovaj podatak: 1521. *frater Matheus de Vegla, organorum pulsator*.⁷⁷ Za njega fra Bernardin tvrdi da je u Krku.

Godine 1531. fra Marko iz Osora, franjevac konventualac, spominje se kao organist u Veneciji.⁷⁸ U rapskoj katedrali službu organista obavljali su franjevci konventualci iz samostana sv. Ivana Krstitelja.⁷⁹ U Cresu 2. siječnja 1508. godine dodjeljuje se učitelju muzike godišnja plaća od sedamnaest zlatnih dukata i dodjeljuje se fra Grgi iz Šibenika (*da Sibenico*).⁸⁰ Sve nam to potvrđuje kako su franjevci konventualci dugo u svojim redovima imali vrsne glazbenike organiste i orguljare.

U Krku su u katedrali nabavljene orgulje 1533. godine.⁸¹ Orguljaš u Krku 12. prosinca 1593. Bernardin, sin pokojnoga Naute, kupuje jedan maslinik.⁸²

74 *Bartolijev zbornik* I, 234r (6. VI. 1554.).

75 Arhiv Biskupskog ordinarijata, Krk: *Mate Polonijo*, sv. XXII.

76 *Bartolijev zbornik* I, 108v (24. V. 1513.).

77 Arhiv Biskupskog ordinarijata, Krk: *Mate Polonijo*, sv. XXII, svešč. 5, fol. 2.

78 Arhiv Biskupskog ordinarijata, Krk: *Osorska biskupija*, sv. I, 291r-v (1531.).

79 BRUSIĆ [1926], 155.

80 LEMESSI 1979, 144.

81 *Bartolijev zbornik* I, 134v. Godine 1531. u Veneciji je organist fra Marko iz Osora.

82 *Bartolijev zbornik* I, 274v (12. XII. 1593.). Ovdje unosimo i podatak o orguljašu franjevcu u Labinu – to je fra Aloisio Causino, koji na sjednici u Labinu (*Commune*) 4. IV. 1568. moli da mu se produži ugovor na službi orguljaša u crkvi na godinu dana. Zatim 1572. on je i gvardijan u Labinu (17. veljače 1572.). Usp. JELINČIĆ 1987, 88-89, 106.

Sl. 6. Samostan sv. Franje Asiškoga u Krku

IZVORI I LITERATURA

Arhivski izvori:

Arhiv Biskupskog ordinarijata, Krk:

Mate Polonijo, sv. XXII, svešč. 1-2.

Osorska biskupija, sv. I,

Arhiv franjevačkog samostana Navještenja Marijina, Košljun (Krk):

Inkunabule

Pergamene

Košljunski kodeks (privezan Inkunabuli br. 5)

Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk:

Bartolijev zbornik I-II.

Arhiv Provincijalata franjevacu trećoredaca, Zagreb:

Pergamene (br. II C 2)

Arhiv samostana sv. Frane, Split:

IV-48. Bernardin Polonijo, *Sveti Frane u Krku na Kvarneru, konventualački od oko g. 1284. do 1781., Krk – Šibenik*, 1952.

Državni arhiv u Zadru:

Rapski arhiv, kut. 1-2.

Provincijski arhiv Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevacu konventualaca, Zagreb:

Bartolijev zbornik krčkih isprava (priredio fra Bernardin Polonijo).

Pisma: podaci o Krku mons. Mate Polonijo (pismo br. 11. od 23. VIII. 1949.)

Polonijo, Bernardin: *Varia*.

Objavljeni izvori:

Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije, sv. V. (listine godina 1256. – 1272.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks za IV. i V. sv. složio Ferdo ŠIŠIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1907.

Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije, sv. VI. (listine godina 1272. – 1290.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks složio Ivan BARIŠIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1908.

Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije, sv. VII. (listine godina 1290. – 1300.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks složio Emilij LASZOWSKI, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1909.

Commissiones et relationes Venetae, tomus I. (1433-1527), collegit et digessit Šime LJUBIĆ, Zagrabiae: Academia scientiarum et artium Slavorum meridionalium (Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium, vol. VI), 1876.

Gli scritti di S. Francesco d'Assisi, ed. Kajetan ESSER, nuova edizione critica e versione italiana di V. GAMBOSO OFMConv, Padova 1982.

Gli scritti di S. Francesco d'Assisi, con introduzione e note critiche di Vittorino FACCHINETTI, Milano: Società editrice Vita e pensiero, ²1948.

Gli scritti di San Francesco e i „Fioretti“, a cura di Augusto VICINELLI, Milano: Il Saggiatore (Il Saggiatore Economici 39), 1995.

Miscellanea, sv. II-IV. (1950-1952), uredio Stjepan ANTOLJAK, priredili Kruno KRSTIĆ, Ante M. STRGAČIĆ i Mirko ZJAČIĆ, Zadar: Državni arhiv u Zadru, 1953.

S. rituum congregatio. Declarationis martyrii b. Nicolai Tavelić sacerdotis professi Ordinis Fratrum Minorum in odium fidei, uti fertur, in civitate Jerusalem interfecti

(†1391). *Positio super martyrio ex officio concinnata*, Sectio Historica n. 112, Roma: Typis polyglottis Vaticanis, 1961.

Vetera monumenta Slavorum Meridionalium historiam illustrantia, tomus primus (ab Innocentio PP. III. usque ad Paulum PP. III. 1198 – 1549.), maximam partem nondum edita ex tabulariis Vaticanis deprompta collecta ac serie chronologica disposita ab Augustino THEINER, Romae: Typis Vaticanis, 1863.

Literatura:

BARTOLI LANGELI, Attilio, *Gli autografi di frate Francesco e di frate Leone*, Turnhout: Brepols, 2000.

BOLONIĆ, Mihovil, Crkveni patronat na području Senjsko-modruške biskupije, *Senjski zbornik V* (1973): 219-318.

BOLONIĆ, Mihovil, *Otok Krk kolijevka glagoljice*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost (Analecta Croatica Christiana, sv. XII), 1980.

BRUSIĆ, Vladislav, *Otok Rab: geografski, historijski i umjetnički pregled sa ilustracijama i geografskom kartom Kvarnera i Gornjeg Primorja*, Zagreb: Franjevački kamporski samostan sv. Eufemije, Kampor – Rab, [1926.].

BRUSIĆ, Vladislav, Dolazak franjevaca na Košljun, *Bogoslovska smotra XX* (1933) 3: 325-333.

FABIANICH, Donato, *Storia dei frati minori dai primordi della loro istituzione in Dalmazia e Bossina fino ai giorni nostri*, parte seconda, vol. II, Zara: Tip. Fratelli Battara, 1864.

FARLATI, Daniele, *Illyrici sacri tomus quintus: Ecclesia Jadertina cum suffraganeis, et Ecclesia Zagrabiensis*, Venetiis: Apud Sebastianum Coleti, MDCCLXXV.

FARLATI, Daniele, *Illyrici sacri tomus sextus: Ecclesia Ragusina cum suffraganeis, et ecclesia Rhiziniensis et Catharensis*, Venetiis: Apud Sebastianum Coleti, MDCCC.

FIORENTIN, Anna Maria, *Krk – splendidissima civitas Curictarum*, III. dopunjeno, prvo hrvatsko izdanje; prijevod s talijanskoga Franjo Matejčić, Rijeka: Povijesno društvo otoka Krka (*Krčki zbornik*, sv. 44. Posebno izdanje, sv. 38.) i Izdavačka kuća Adamić – Rijeka, 2001.

GOLUBOVIĆ, Aleksandra – POLIĆ, Maja, Prilog o životu i djelu Krčanina Pietra Mattea Ferchia / Matije Frkića (Krk, 1583. – Padova, 1669.), *Riječki teološki časopis XXXIV* (2009) 2: 573-591.

IVANČIĆ, Stjepan, *Povjestne crte o samostanskom III. Redu sv. o. Franje po Dalmaciji, Kvarneru i Istri i poraba glagolice u istoj redodržavi*, Zadar: Odlikovana Tiskarna E. Vitaliani, 1910.

JELINČIĆ, Jakov, Prva knjiga zapisnika sjednica Vijeća labinske komune (*Libro Consigli I*) (1566–1578) (regeste), *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu XXIX* (1987): 75-159.

JURIŠIĆ, Karlo, Život i rad pape Nikole IV (1288 - 1292) i njegov odnos prema Hrvatima, u: *Samostan sv. Frane u Zadru*, ur. Justin V. Velnić, Zadar: Samostan sv. Frane, 1980., 185 -202.

KLEN, Danilo, Arhivska građa u samostanu franjevacu na Košljunu, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu XVIII* (1973): 319-344.

LEMESSI, Nicolò, *Note storiche, geografiche, artistiche sull'isola di Cherso*, vol. I, Roma: Vitale Antonio Bommarco, 1979.

MARAČIĆ, Ljudevit Anton, *Franjevci konventualci u Istri. U povodu 750. obljetnice smrti bl. Otona iz Pule*, Pazin: Istarsko književno društvo „Juraj Dobrila“, 1992.

OREB, Marin, Samostan sv. Frane u Šibeniku, u: *Kulturna baština samostana sv. Frane u Šibeniku*, ur. Grga NOVAK i Vjekoslav MAŠTROVIĆ, Zadar: Institut Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (Posebna izdanja), 1968., 7-38.

POLONIJO, Mate, Najstariji sačuvani inventari bivše stolne crkve u Rabu, *Croatia sacra VIII* (1938) 15-16: 59-72.

RUNJE, Petar, Hrvatski svećenici (hodočasnici) krajem srednjega vijeka u Svetoj Zemlji (Jeruzalemu), *Marulić – hrvatska književna revija XXIV* (1991) 5: 625-635.

RUNJE, Petar, Izdavač i nakladnici glagoljskog Misala Pavla Modrušanina iz godine 1528., *Slovo – časopis Staroslavenskog instituta u Zagrebu* 41-43 / 1991-1993 (1993): 227-240.

RUNJE, Petar, Tradicija o boravku sv. Franje na Krku, u: *Između povijesti i teologije. Zbornik radova u čast fra Atanzija Matanića u povodu 80. obljetnice života i 50. obljetnice znanstvenoga rada*, prir. Josip (Jozo) Sopta, Zadar – Krk: Franjevački provincijalat Zadar, Povijesno društvo otoka Krka (*Krčki zbornik*, sv. 46. Posebno izdanje, sv. 40.), Vitagraf Rijeka, 2002., 111-117.

ŠETKA, Jeronim, Sveti Nikola Tavelić, u: *Nikola Tavelić – prvi hrvatski svetac*, ur. Gabrijel Hrvatinić, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1971., 16-22.

ŠTEFANIĆ, Vjekoslav, Opatija sv. Lucije u Baški i drugi benediktinski samostani na Krku, *Croatia sacra* VI (1936) 11-12: 1-86.

ŠTEFANIĆ, Vjekoslav, *Opatija sv. Lucije u Baški i drugi benediktinski samostani na Krku*, Zagreb: Nadbiskupska tiskara, 1937.

ŽUGAJ, Marijan, *I Conventi dei Minori Conventuali tra i Croati dalle origini fino al 1500*, Roma: Edizioni Miscellanea Francescana (Quaderni Francescani 16), 1989.

ŽUGAJ, Marijan, *Nomenklator franjevac konventualaca Hrvatske provincije sv. Jeronima 1217-1559.*, Zagreb: naklada autora, 1993.

Fr. Petar RUNJE

History of the Conventual Franciscans in Krk (part II) (Supplemented by Fr. Ljudevit Anton Maračić, OFM Conv. Prepared for print and edited by Tomislav Galović)

Summary

In this volume of *Krčki zbornik* we are publishing a study (part II) from the manuscript bequest of Fr. Petar Runje, Ph.D. (1938-2014), a Third Order Glagolite Franciscan who spent the last years of his life in the Franciscan Glagolite Third Order Monastery of St. Francis of Assisi in the town of Krk. This is why he set about writing the history of this important Franciscan monastery. Based on unpublished archival sources, published materials and available literature, the author provided an overview of the life and activities of this monastic community of Conventual Franciscans from its beginnings until the close of the 18th century, when the monastery was assumed by the Third Order Glagolite Franciscans. He presents various data from the history of this monastic complex and its friars and the monastery's status during the long period of the Middle Ages and Early Modern era. He also provides basic information on individual distinguished friars.

Key words: St. Francis of Assisi, Conventual Franciscans, monastery, town of Krk, island of Krk.